

Junkerdal nasjonalpark

Foto: Marte Turtum

**Junkerdal
nasjonalpark**

Kart og informasjon
Velkommen inn i
Norges nasjonalparker

Velkommen til Junkerdal

I Junkerdal finner du vidstrakte vidder, steile fjelltopper, frodige daler, godt fiske og et rikt planteliv. Mulighetene for tur ligger godt til rette med flere merkede stier og overnattingsmuligheter både i og rundt nasjonalparken.

Junkerdal nasjonalpark er et stort fjellområde som ligger langs svenskegrensa i kommunene Saltdal og Fauske i Nordland. Sammen med verneområder på svensk side blir området en av de største vernede naturområdene i Europa. Navnet har nasjonalparken fått fra den dype Junkerdalen som rammer inn nasjonalparken i sør. Her har nasjonalparken flere langstrakte u-daler mellom høyreiste fjellpartier. I dette området finner man blant annet den markante Solvågtinden (1559 meter), som er et kjent turmål og et landemerke i Saltdal kommune. Lengre nord i nasjonalparken glir landskapet over i roligere fjellformasjoner med langstrakte vidder og store vann.

Som en bauta i nasjonalparken står den markante fjelltoppen Nordre Saulo. Nærmest ut av ingenting reiser den seg 1000 meter rett opp fra viddeplatået. Med sine 1768 meter over havet blir toppen det høyeste grensemerket mellom Norge og Sverige.

Nasjonalparken erstattet i 2004 det som har vært et plantefredningsområde helt siden 1928. Dette gjør området til et av landets eldste verneområder. Botanikere har med andre ord latt seg fascinere av området i en årrekke, og undersøkelser fra Junkerdal har vært viktige for å forstå utbredelsen av planter og dyr etter siste istid. Kalkrik berggrunn kombinert med gunstig sommerklima gir gode betingelser for planter og vegetasjon. I nasjonalparken finner man flere «plantefjell» med en rekke sjeldne planter.

Friluftslivet står sterkt i Junkerdal nasjonalpark, og mange fastboende har en sterk tilknytning til området gjennom friluftsliv, jakt og fiske. Det har vært samisk reindrift her i flere hundre år, og mange av navnene i fjellet har sitt opphav fra den samiske kulturen. I dag er området det viktigste beitelandet for Balvatn reinbeitedistrikt. Kulturminner etter både jakt, fiske og samisk bruk finnes i rikt monn i hele nasjonalparken; gamle jaktbuer, gammetufter, ildsteder og hellere for å nevne noen.

Foto: Lars Westvig

Kveldssol innover nasjonalparken med den karakteristiske Solvågtinden til venstre.

Foto: Kåre J. Pettersen

Sett dine egne skispor i fjellet. Nordre Saulo ruver i bakgrunnen.

Opplevelser

Junkerdal nasjonalpark har et stort stinett og flere ubetjente hytter som gjør området godt egnet for en skikkelig langtur. Inne i nasjonalparken er det lite tilrettelegging, og man må være forberedt på utfordrende terreng og områder uten telefondekning.

Dagsturer fra Jakobsbakken

Helt nord i nasjonalparken, i nærheten av det lille gruvesamfunnet Sulitjelma, finner man høgfjellsgruva Jakobsbakken. I dag er gruvene nedlagt, men de gamle bygningene står fortsatt og gir besøkende en følelse av samfunnet som en gang fantes her oppe i yttergrensen av nasjonalparken. Her kan man oppleve spennende kulturhistorie, og gå korte dagsturer med nydelig utsikt. Også vinterstid er dette et flott besøksmål som det er lett å komme seg til. Jakobsbakken byr på fantastiske skiløyper og gode muligheter for nordlysspotting.

Langtur og overnatting

De lokale turistforeningene opprettholder et fantastisk tilbud for turgåere i nasjonalparken. Vil du ut på langtur, kan du lange i vei på godt merkede stier og overnatte i en av de mange ubetjente hyttene både i og utenfor nasjonalparken. Av Nordlandsrutas 650 kilometer går 60 kilometer gjennom Junkerdal nasjonalpark, fra Trygvebu i Sør, til Lomi i Nord. Hyttejuvelen i Junkerdal nasjonalpark er den koselige Argaladhytta, som opprinnelig var en jaktbu for bygdefolket. Denne finner du midt i den frodige Skaitidalen, en dagsmarsj fra Trygvebu i den lille fjellbygda Skaiti.

Prøv fiskelykken

Spør man lokalbefolkningen om hva som er det beste med Junkerdal nasjonalpark, er det gjerne to gjengangere: lettgått terreng og godt fiske. Det er den kalkrike berggrunnen som gir grunnlag for det stedvis gode ørretfisket i mylderet av små og store vann. Området rett nord for Ballvatnet regnes for å ha noen av de beste fiskevannene i Nordland. Ørret som er rødere i kjøttet, finner man ikke noe sted. Statskog er grunneier og selger fiskekort gjennom inatur.no.

Topptur til Solvågtinden

Solvågtinden er et landemerke i Saltdal og et velkjent syn for de som ferdes langs E6 over Saltfjellet. Fra Junkerdalen ser toppen nærmest utilgjengelig ut med sin spisse profil, men toppen lar seg bestige fra nord. Turen starter fra Nordland nasjonalparksenter, og er både lang og krevende – 18 kilometer totalt, med en stigning på 1434 meter.

Foto: Bjørn Svendsen

Jakobsbakken er et flott sted for nordlysspotting.

Foto: Jan Erik Hansen

Fiske ved Stor-Rosna kan gi store opplevelser.

Fakta & informasjon

Junkerdal nasjonalpark ble opprettet i 2004 og er 682 km².

	Hvor ligger Junkerdal nasjonalpark?	Saltdal og Fauske kommuner i Nordland.
	Hvordan kommer jeg meg dit?	Med tog: Nordlandsbanen til Lønsdal stasjon, Røklund stasjon eller Fauske stasjon. Buss eller bil til flere startpunkter. Med fly: Til Bodø. Buss eller bil til flere startpunkter.
	Besøkssenter	Besøkssenter nasjonalpark Nordland, nordlandsnaturen.no
	Utkikkspunkt	<i>Jakobsbakken og utkikkspunkt Junkerdalsura</i>
	Planlegg turen	<i>ut.no, Statskog.no, Inatur.no, Sulitjelmaturistsenter.no, jakobsbakkenmountainresort.com</i>
	Verneområder i nærheten	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Junkerdalsura naturreservat, Stor-Graddis naturreservat, Saltfjellet landskapsvernområde, Dypen naturreservat
	Turistinformasjon	<i>Nordlandsnaturen.no visitbodo.com</i>
	Forvaltning	Midtre Nordland nasjonalparkstyre – nasjonalparkstyre.no/Midtre-Nordland
	Oppsyn	Statskog Fjelltjenesten og Statens naturoppsyn
	Mer informasjon	<i>norgesnasjonalparker.no</i>

Plante- og dyreliv

Variasjonen i landskapet skaper leveområder for en rekke planter og dyr. Her finnes en flora i særklasse, og flere sjeldne fugler.

I tillegg huser nasjonalparken flere store rovdyr, som alle er avhengig av store og sammenhengende naturområder.

Paradis for fjellplanter

Selve Junkerdalen danner en grense med den sure granitten på sørsiden, og de mer basiske og kalkrike bergartene på nordsiden og innover nasjonalparken. Sammen med relativt gunstig sommerklima har dette skapt livsmiljøer for vegetasjon man ikke finner andre steder. Junkerdal nasjonalpark er en klassiker for botanikere, og her vandrer man nærmest på «hellig grunn» i fotsporene til gamle vitenskapsmenn. Nordlig bergjunker er områdets særegenhet og en nær slektning av den staselige bergfruen, Norges nasjonalblomst. Bergjunkeren ble oppdaget av den kjente presten Lars Levi Læstadius, som la en av sine vandringer forbi Ballvatnet i 1825. Nordlig bergjunker finnes bare i Junkerdal nasjonalpark i tillegg til en liten lokalitet i Troms.

Blomsterprakten kan også ta pusten fra en mindre erfaren vandrer. Den hvite reinrosa er et flott syn, og kan vokse i store tuer i nasjonalparken. Lapprosa er litt mer sjelden, men er svært vakker der den kan bre seg ut i lilla tepper.

En annen underlig art er grønlandsstarren, som ble oppdaget oppunder Solvågtinden i forrige århundre. Den vakte oppsikt fordi arten bare var kjent fra Grønland og Nord-Amerika – som er for langt unna til at planten kunne ha spredt seg hit naturlig. Den blir derfor

betegnet som en «istidsovervintrer», men forskere undrer fortsatt på hvor den kan ha overlevd i denne perioden. På isfrie banker langs kysten eller på de store toppene som stakk opp fra det enorme isplatået for mer enn 10 000 år siden?

Truede fjellfugler

Fuglelivet er rikt og variert. Fjellendene – svartand, bergand, havelle og sjøorre – trives i de mange små og store vannene i nasjonalparken. Områdene rundt Rosna og Fuglvatnet er spesielt rike. Havella har minst tre ulike drakter gjennom året, men alle er broket i hvitt, brunt og svart, og med helmørke vinger. Sangen er nasal, litt jodlende og kan minne om klarinett! I samisk kultur har havellas sang inspirert til joik. Den sterkt truede lappspurven lever også i disse områdene. Bestanden av lappspurv har gått kraftig tilbake i Norge de senere årene, men ingen vet helt hvorfor. Du finner den gjerne i vierområder, og for å være sikker på arten kan du se etter den oransje nakkeflekken. Nasjonalparken er også viktig hekkeområde for rovfugler. Fjellvåken er et vanlig syn i nasjonalparken som gjenkjennes med sine mørke «vingeflekker» og klagende sang om du nærmer deg reiret. I hekke- og yngletida er det viktig å vise ekstra hensyn når du ferdes i fuglenes leveområder.

Foto: Jim T. Kristensen

To reinsimler med hver sin kalv i en sårbar periode.

Foto: Oskar Pettersen

Plutselig blir terrenget farget lilla av den vakre lapprosa.

Foto: Lukas Tjeltgen

Reinrose (t.h.) og den eksklusive kantlyngen er vanlige fjellplanter i parken.

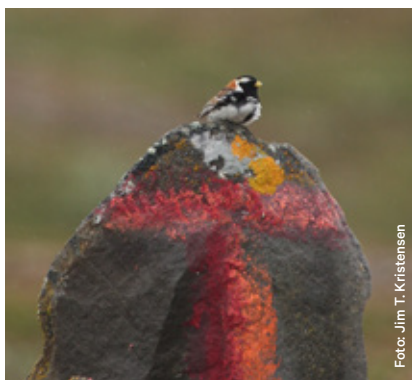

Foto: Jim T. Kristensen

Lappspurven er sterkt truet i Norge, men trives i Junkerdal nasjonalpark. Her langs DNT-stien.

Foto: KurtErikstad

Fjellvåken, et vanlig syn i nasjonalparken med sine mørke vingeflekker og klagende sang.

Historie og kultur

Junkerdal ser kanskje uberørt ut, men her er området påvirket av mennesker i en årrekke. Selv om du føler deg alene, kan du være sikker på at noen har vært der før deg. Samisk kultur og tradisjon har etterlatt seg en mengde spor og historier, og her vandrer man nærmest i en «historiebok».

Reindrift

Reindriftssamer har levd i, og brukt Junkerdal nasjonalpark som beiteområde helt siden 1500-tallet. For den som leter er det mulig å finne kulturminner i form av gammer, hellere og ildsteder. Mange av navnene i fjellet stammer fra den samiske kulturen. Ofte gir navnene viktig informasjon om fremkommelighet og landskapet man ferdes i. For eksempel kommer stedsnavnet Skaiti fra Skáidi som betyr «landområdet mellom to elver som renner sammen».

I dag har Balvatn reinbeitedistrikt rein i nasjonalparken, i tillegg til at svenske samer kan benytte deler av området. På våren, og spesielt år med vanskelig beite, lever reinen på sine siste reserver. Reinen

trenger beitero i denne perioden, og ser man rein med kalver må man trekke unna. Rein reagerer kraftig på hund, så hold din firbeinte venn i bånd hele året.

Lokalt friluftsliv

Nasjonalparken verner ikke bare om naturen, men skal også gi mulighet for å oppleve natur og landskap gjennom tradisjonelt friluftsliv. Lokalbefolkningen har nær tilknytning til disse områdene, og jakt og fiske står sterkt. Området har også vært et viktig høstingsområde for gårdene nede i dalene som drev et utmarksbasert jordbruk. Man finner i dag flere nyere kulturminner etter denne bruken i form av utmarksslåtter, høyløer, jaktbuer og båter.

Argaladhytta, opprinnelig en jaktbu, nå er den en sjarmerende DNT-hytte midt i Skaitidalen.

Velkommen inn, ta vare på naturen

Velkommen på tur i nasjonalparken! Her er det rom for mange om vi tar hensyn til folk og naturen rundt oss. Nasjonalparkene er det beste av norsk natur. Vernet bidrar til å ta godt vare på landskapet og mangfoldet av dyr og planter. Slik kan vi fortsette å samle gode turminner også i framtida.

Allemannsretten. Du kan gå der du vil på beina og på ski. Det oppfordres til å følge merket sti, da terrenget utenfor stien kan være utfordrende. Du kan slå opp teltet der du vil så lenge det er over 150 meter fra bebodd hytte. I Junkerdal nasjonalpark kan du plukke bær og sopp, men planter må få være i fred. Det samme gjelder fuglereir, egg og avkom av alle slag. Vis respekt i yngle- og hekketid.

Kulturminner skal ikke utsettes for skade eller ødeleggelse. Det er viktig at disse ivaretas for ettertiden. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes.

Søppel. Husk å rydde opp etter deg og ta med søppel hjem.

Bål kan du tenne mellom 15. september og 15. april og resten av året på steder der det åpenbart ikke kan føre til brann. Bruk etablerte bålplasser eller tenn bål der det ikke setter varige spor. Benytt nedfalt kvist og vis hensyn når du samler ved. Det er ikke tillatt å hugge trær, verken døde eller levende, for bruk til ved.

Jakt og fiske er tillatt i nasjonalparken som i utmarksområder ellers, etter gjeldende lovgivning. Stort sett hele området er Statskogs eiendom, og de selger jakt- og fiskekort for området gjennom inatur.no.

Hunden er velkommen med på tur. Det er båndtvang fra 1. april til og med 20. august. Vi oppfordrer til å holde hunden i bånd hele året, spesielt på vårskiturer i kalvingsperioden for rein i april og mai.

Rein i nasjonalparken. Det oppfordres til å ikke oppsøke rein, synet kan nytes på avstand.

Framkomstmiddel med motor er forbudt i nasjonalparken. Gjelder også droner.

Klær og utstyr. I fjellet kan været skifte fort. Vær forberedt på nedbør og kulde, sommer som vinter, spesielt på toppene. Du må selv vurdere vær og føre, form og ferdigheter. Forbered deg med egnede klær og utstyr.

God planlegging gir gode turopplevelser!

Junkerdal
nasjonalpark

Kartinformasjon

Velkommen inn i naturen

Dette er et kart utviklet for merkevaren Norges nasjonalparker. Alle norske verneområder, uavhengig av verne-kategori, er en del av denne merke-varen. Disse kartene er utviklet ut fra kunnskap om hvordan verneområdet

blir brukt og hvilke områder som er sårbare for besøk – grunnlaget for besøksforvaltningen. Dette kartet er ikke et turkart, men gir deg en oversikt over tilbudene i det aktuelle verneområdet og området rundt.

Besøkssenter nasjonalpark
Nordland

I Junkerdal nasjonalpark finnes kulturminner fra eldre tiders gruvedrift, fra fangst og friluftsliv og fra samisk reindrift. I besøkssenterets utstilling blir du bedre kjent med Junkerdal nasjonalparks mangfold og spennvidde. Besøkssenteret ligger på Storjord i Saltdal, og er samlokalisert med AZ Kunstgalleri. Galleriet viser kunst av Per Adde og Kaisa Zetterquist og formidler deres sterke engasjement for naturvern og samiske rettigheter.

Startpunkt
Storjord

Storjord i Saltdal ligger rett ved E6 nord for Saltfjellet. Området er et tursentrum med muligheter for turer og aktiviteter som passer for hele familien. Her kan du spasere langs 20 kilometer tilrettelagte stier, eller ta turen inn i selve Junkerdal nasjonalpark. Turen til Solvåg tindens starter her. På Storjord er det flere muligheter for overnatting – Saltdal turistsenter, Storjord hotel og besøkssenter nasjonalpark Nordland (Nystadnesstua).

Startpunkt
Jakobsbakken

Ta av E6 rett sør for Fauske og følg skilting mot Sulitjelma og Jakobsbakken. Jakobsbakken er et flott utgangspunkt for opplevelser både sommer og vinter. Hit er det brøytet bilveg helt frem. Jakobsbakken byr på fantastiske skiløyper og gode muligheter for nordlysspotting. Her er det flere muligheter for overnatting og aktiviteter – Jakobsbakken Mountain Resort, Sulitjelma turistsenter og Sulitjelma fjellandsby.

Informasjon

Det er mange muligheter for overnatting i og rundt Junkerdal nasjonalpark. Ved å google hyttenavnet finner man informasjon om hvordan man kan booke disse. Langs Nordlandsruta er det i hovedsak DNT-hytter som kan åpnes med felles nøkkel. På nasjonalparkens hjemmeside finner man også denne informasjonen i det digitale kartet.

Informasjon

Parkering

Parkering vinter

Utkikkspunkt

Togstasjon

Overnatting

Turisthytte ubetjent

Åpen bu

Tilrettelagt camping

Serveringssted

Tursti

